

Poštšina plačana v gotovini.

BRZAVN
Došli 22 XI

CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN.

NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 5.

ŠTEV. 11.

NOVEMBER 1930.

LETO XI.

Miklavžev večer.

Snov za spored.

Ta izbor ima namen, nuditi društvom za Miklavžev večer nekaj tvarine, ker baš za Miklavžev večer se najbolj občutno kaže pomanjkanje primerne snovi. Zato so vsi naši Miklavževi večeri že skoraj okoreli. Društveni prireditelji bodo v naslednjem našli gotovo nekaj točk, ki bodo kolikor toliko oživljale sicer že stereotipni program miklavževanja. Težko je dati kaj dobrega, ko nas davi v tem oziru taka suša v naši literaturi in je treba iskati drugod. Ta izbor je tak poskus in upajmo, da se bo že za prihodnje leto v tem oziru marsikaj izboljšalo.

Čisto lep spored se da sestaviti iz ene ali dveh deklamacij, katerim sledi eden ali drugi od teh dramatskih prizorov, v katerega se lahko vplete pozdrav sv. Miklavžu, Miklavžev govor in razdeljevanje daril. Ali pa samo dramatični prizor ali kakorkoli. Treba je samo malo spretnosti. Parklji in drugi pripomočki se lahko ustaviijo zraven. Dve pesmi o sv. Nikolaju sta iz »Vrtea«, prva iz letnika 1903 (Slavko Slavič), druga iz 1913 (Gnjevoš), ostali izbor je prirejen po brošuri Fr. Hillmann »Vom hl. Mann« (Warrendorf i. W., Franz Wulf-Verlag.)

★ ★

Sveti Nikolaj in Jezušček.

Kdo kuka le
skoz okence
tako gorko in milo?
O, to je sveti Nikolaj
od doma k domu roma zdaj
otrokom za plačilo.

O Jezus, k nam
brž pridi sam
z izbranimi darovi.
In Nikolaju zapovej,
naj nas obdari kar naprej,
ti nas pa v raj pozovi.

Kdo hodi z njim
kot tih spomin
v oblecki zvezdno beli?
To Jezušček je, božji sin,
prišel je iz nebes višin,
da bomo vsi veselji.

Tri pesmi o sv. Nikolaju.

I.

Pa je sveti Nikolaj
spet zapustil beli raj
in prišel na zemljo k nam.
Skril se v najtemnejši hram,
kjer bo čakal do noči,
ko nebroj zvezd zabrli,
in poslušal, če se kdaj
spomnite na sveti raj,
Nikolaja in Boga,
bratcev, staršev in sestra...
In kjer bo molitev čul,
lepih bo daril nasul
miljenim otrokom v dar:
vsako dobi konjičkov par,
zraven biserno piščal,
da bo nanjo zaigral
vsako jutro prav na glas,
ko bo v šolo šel skoz vas.

II.

Prišel je v vas k nam —
veste kdo?
Ej, sveti Nikolaj.
Prinesel nam je —
veste kaj?
Ej, kdo bi znal vse to?
Za njim, za njim
rožljala sta
rogateca črna dva,
a mi molili smo lepo,
pa nista smela k nam.

III.

Ko se široka zemlja vsa
zavija v beli plašč snega
in ko na pota in steze
blazine legajo mehke,
ko dom in dvor in vrt strme
kot grad iz davne pravljice
in ko prek vseh gozdov, dolin
molči sneg bel kot hermelin,
takrat je svet ves daljen, tih,
noben ga ne vznemirja dih.
Z višav se sklanja tih večer
in žive duše ni nikjer.
Le v hišicah za rebrijo
se okna toplo svetijo.
Večerni zvon doti čez plan.
Kot bledomoder pajčolan
se plete svež od vej do vej.
Lahno se mesec pne naprej.
Potem je v srcu vse svetlo,
v detinstvo želje hočejo
in blaženo pogled blestj,
sluteč božične sveče sij,
ko Jezus naš, gospod sveta
kot Detece gre iz neba.
Pred Jezuščkom pa hodi zdaj
glasnik mu, sveti Nikolaj.
Darove sladke nam deli,
nas opominja in svari.
Mi pa prosimo ga lepo,
naj močno nam poda roko
in nas povede v sveti raj
tja k Jezuščku za vekomaj.

Prošnja sv. Miklavžu.

(Primerna za otroški zbor.)

O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
obišči nas nocoj!
Vsi čakamo tako težko,
da prideš k nam in bo lepo.
O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
obišči nas nocoj!

O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
obsuj nas vse z darovi.
Vse leto pridni smo bili,
marljivejših otrok pač ni.
O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
obsuj nas vse z darovi.

O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
skrij svojo dolgo šibo!
Iz radosti, poskočnosti
nam dela šiba bol, skrbi.
O sveti Miklavž, o sveti Miklavž,
skrij svojo dolgo šibo.

Pozdrav sv. Miklavžu.

Pozdravljen, sveti Miklavž!
Vse leto so te naše misli iskale.
Po belih nebeških poteh
so te naše vesele želje spremljale
in ti si bil z nami ob veselih in
žalostnih dneh.

Pozdravljen, sveti Miklavž!
Nocoj, na svoj sveti večer prihajaš
med nas.

Tu smo se zbrali zdaj,
vsi, veliki in mali, da čujemo tvoj
svetli glas
in sporočilo, ki ga pošilja raj.

Pozdravljen, sveti Miklavž!
Ti pravični svetnik, usmili se nas
grešnih otrok,
saj veš, kako smo slabi,
in kdor je pal, mu ne bodi prestrog
in nam vsem skupaj svoje zlate
darove odpri.

Nagovor sv. Miklavža.

Ta nagovor se naveže na prejšnji »Pozdrav«. Potem začne Miklavž govoriti začetek. Če pa se ta pozdrav izpusti, pa začne govoriti šele, ko sede na prestol. To se da itak povsod primerno urediti in prikrojiti.

Zahvaljen, otrok, za nagovor. Kaj takega rad čujem in si bom zapisal v knjigo življenja. Povedal bom tudi Gospodu v nebesih, ko se vrnem nazaj s tega obiska po zemlji. Zakaj Jezus je tako vesel, če so otroci na zemlji dobri.

A preden začnem razdeljevati darove, bi si rad malo ogledal, kdo je vse danes prišel sem. —

Sveti Miklavž si vse po vrsti ostro ogleduje; če je otrok veliko, gre lahko tudi med vrstami ali pa po sredi med njimi. Ves ogled in pregled dobi naraven zvok in podobo z vprašanji kot: »Kajne, ti si mali Tonček tako in tako.« Ali »kako se pišeš«, ali »Tebe pa dobro poznam Francka N.«, in s primerno kretnjo in izrazom obraza pri vprašanih lahko izraža pohvalo ali grajo. Lahko tudi vpraša semintja kratko molitvico itd. Ko je dovršil, gre na vzvišeni prestol in prične:

Zdaj pa poslušajte, ljubi otroci, in si zapomnite, kar vam pravi sveti Miklavž. Saj veste: Vsako leto, ko se bliža zima in jočejo in žvižgajo zunaj vetrovi — tedaj je čas, ko prihajam z daljnih nebeških poljan na zemljo, da obiščem pri dne, pobožne in dobre otroke na svetu.

Vse leto jih zrem iz neba; zato vse dobro poznam in natančno vem, kdo dela dobro in kdo se pregreši s slabim.

Zadnje leto sem sicer videl mnogo kar me je veselilo. Prav posebe sem bil vesel, da ste bili poslušni in pobožni.

Otrok, ki rad moli in ki dobro moli, ki uboga starše na prvo besedo, sije kakor zlata zvezda proti nebu.

Če je poleg tega še marljiv in govori samo resnico, ta hodi potem po svetu tiho in lahko kakor božji angelček.

Takega otroka so veseli nebeški angeleci in nadvse vesel ga je naš ljubi Gospod Jezušček.

Da boste taki — pobožni, čisti, potrpežljivi, marljivi, vljudni, resnicoljubni — za tem mora goret vse vaše hrepenenje od leta do leta.

Kdor tako sklene in se vse dni ravna po tem sklepu in živi po njem, tega ljubi Jezušček nikdar ne pozabi.

Videl sem pa letos pri vas tudi marsikaj, kar ni bilo prav najboljšo, a hočem iti mimo tega, nočem vam za zdaj očitati vsake porednosti in hudobnosti. Vendar si zapomnite, da vas vidimo iz nebes skozi streho in skozi obleko prav v dno duše.

Vsak sam dobro ve, da se je marsikdaj v čem pregrešil. Upam pa, da je v vsakomur od vas nocoj ena močna želja: da bi bil dober.

Tako otroci. Z resno besedo sem vam povedal nebeško sporočilo. A zdaj

bo kmalu ura bila za slovo, zakaj nocoj moram še daleč, daleč po zemlji.

Vsak bo dobil majhen dar v spomin na ta večer. Tako me veseli, če so zadovoljni vsi, stari in mladi.

Vzemite darila v znamenje, da v nebesih mislimo na vas. In to naj dviga vaše misli, vaše želje in hvaležnost vedno kvišku proti nebu.

Miklavž prihaja.

Pogovor v treh.

Osebe: Oče, otrok, sveti Miklavž.

Oče: Si že slišal novico? Sveti Miklavž bo prišel. Od daleč, iz Rusije, pravijo. Sto ur daleč in še več. Od hiše do hiše bo hodil in vsakega otroka bo pogledal in vprašal, kaj so se punčke in fantki letos naučili. Če znajo moliti, pisati, peti, brati, če so bili kaj pridni in če so radi hodili v cerkev. Vprašal jih bo, če so poslušali starše, če so se lepo vedli, če znajo reči »Bog plačaj« in »Hvala« in »Prosim«. Pa ne samo to, še več bo hotel vedeti svetj Miklavž. Če so se radi umivali, če so varčni, če ne zapravijo vseh dinarjev za sladkarije in še polno drugih reči. In kako hitro bo to šlo. Samo pogledal bo vsakega, pa bo že vedel, kako in kaj.

Otrok: Oče, prosite svetega Miklavža, naj se tudi pri nas oglasi. Saj sem bil vedno priden, to lahko bere v spričevalu. K sveti maši sem hodil rad, kot je treba, in sem prosil Jezusa, da bi bilo zmeraj dobro vam in mamí. In lahko mu poveste, da sem vse leto pridno štedil in da je precej

(Med temi stavki deli darove. Če je otrok veliko, lahko da darove angelom, da jih dele, ali pa kliče otroke po imenih, da prihajajo po darila. Lahko izprašuje ali ne. Zadnje besede govori stoje, z dvignjeno roko in slovesnim glasom.)

In zdaj pozdravljeni. Naj bo vedno daleč od vas vsa stiska, nevarnost, skrb in bol. Spominjajte se radi mene, in jaz bom mislil rad na vas. Čez leto dni se vidimo. Bog z vami!

dinarjev padlo v hranilnik. — Oh, očka, lepo, lepo prosim, naj se ustavi sveti Miklavž tudi pri nas!

Sveti Miklavž (nastopi): Bog z vama obema. Otrok je bil priden, to vem. Za plačilo bo pa dobil nekaj iz mojega koša. Glej, lepo knjigo sem ti prinesel. To so povesti iz tisoč in ene noči. Če jo pa že imaš, si lahko izbereš drugo. Tako. Zdaj pa nastavi kloboč ali škorenjček ali kar hočeš. Vidiš, tri jabolka, pa orehov debelih in drobnih in kolačkov ti nasujem vanj. Ne glej tako boječe na šibo. Ne boj se, ta ni zate. Šiba je za poredne otroke. Vsak mora dobiti svoje: pridni sladkih darov, poredni pa šibo.

(Potem kliče otroke in jim deli darove in kazni, vse dokler ne pride do konca. Potem zaključí:)

A zdaj pozdravljeni! Bog z vami!

Če boste pridni in pobožni, se srečamo čez leto dni vsi složni.

In upajmo, da v nebu kdaj se združimo za vekomaj.

Konec.

Ko pride sv. Miklavž.

Prizor.

Osebe: Sveti Miklavž, Janko in Stanko, dečka.

Janko: Hm, če pride Miklavž ali ne, bri-ga me. Smejal se mu bom.

Stanko: Tega ne smeš, Janko. Boš videl, kako bo hud. Jaz sedem v kot in bom bral.

Janko: Če pride, mu skočim na hrbet in ena, dve, tri — pa bo brez šibe.

Stanko: Nikar, Janko, če ne bo šiba pela. Zdaj ne verjameš, pa boš že čutil.

Janko: Nikar mi ne pripoveduj takih neumnih storij. Ti si še zmerom tak kot majhen otrok. Jaz pa to že ne vem, so mi drugi povedali. Zato nič ne verjamem in se smejem. — Brž

mu skočim za hrbet, pograbim polni koš pa hajdi. To boš gledal, ko se bodo trkljala jabolka in orehi po sobi.

Stanko: Kaj pa, če se Miklavž razjezi in bo hud?

Janko: Osle mu pokažem in zbežim.

Miklavž (trka močno: bum, bum).

Stanko (veselo): Trka... Miklavž!

Janko (prestrašen): Stanko, jaz... jaz... se bojim.

Miklavž (trka kot prej): Kdo je v sobi? (Vstopi.) Znata kaj moliti, fanta?

Stanko (sklene roke):

Angelček božji, ti varuh si moj,
po višji dobroti sem varovanec tvoj,
razsvetluj me in varuj me,
vladaj in vodi me. Amen.

Miklavž (seže v koš): Dobro, dobro, sinko moj. Tu imaš plačilo. Tri jabolka, orehov in še drugih sladkih stvari. Ne boj se, kar pokusi. (Janku): In ti? Zakaj molčiš in se tako prihu-

ljeno umikaš v kot. Saj si pravkar tako bahato govoril. Da, da, ti si druge vrste otrok kot Stanko. Od tistih, ki niso pridni in ki ne molijo. A jaz prinašam plačilo vsakemu in vsem. (Seže v koš in mu pomoli jabolko.)

Janko (gre bližje in hlastno zgrabi jabolko): Samo eno?

Miklavž: O, le pridi sem! Se malo bližje, pa boš dobil kaj več. (Spusti jabolko v vrečo in v hipu potegne šibo ter udari z njo Janka parkrat po hrbtu.

Janko (kriči in joka).

Miklavž: Tako, tako, sinko, imaš dovolj? Vidim, da so te udarci zadeli. Zdaj boš vedel, kako kaznuje Miklavž hudobne otroke. Kdor pa je priden, ta dobi sladkih stvari in dobro besedo in pohvalo od mene. To si zapomni in bodi priden, pa bo drugo leto drugače.

(Potem nadaljuje z obdarjanjem in izpraševanjem do konca in se s par besedami poslovi.)

Šiba, koš in sv. Miklavž.

Veseli razgovor.

Osebe: Šiba: deček v rjavi obleki; krog koničaste čepice ima vse polno šib.

Koš: deček v zeleni obleki s košem na hrbtu; iz koša kukajo punčke, konjički, Gašperček in razne igrače.

Miklavž.

Koš: Tako, bratec, jaz sem do vrha poln vseh lepih in dobrih stvari. Srce mi skače, ko se spomnim, kako se bodo otroci veselili, skakali, vriskali, peli in noreli, ko bodo videli vse te igrače.

Šiba: Kaj pa jim letos vse nosiš?

Koš: O, to je pa določil vse sveti Miklavž sam. Imam lutke, fantke in punčke, ki se pregibljejo in cvilijo, imam konjičke z jezdecami in brez njih, take, ki nosijo jermenje in stremena in druge. Imam take, ki se vozijo in take, ki teko. Imam hleve za nje, jaslji in koritca. Imam medvedke in pse in mucke in opice in leve z ostrimi kremplji, in slone z dolgimi rili, ki smešno štokljajo in piške in racke, ki kokotajo in gagajo, in kače, ki švigajo po zemlji in miške, ki kukajo iz lukenj; celo krokodile imam.

Šiba: To je pa sama živina! — A vse le za oči, kot se mi zdi.

Koš: Ljubi bratec, zdaj se pa motiš. Jaz imam vse le za oči, me zmerjaš? Poslušaj: ko bi ti vedel, koliko stvari imam v košu za ušesa! Žveglje, rogove, trobente, bobne, piščalke, rene in svirala in orglic nič koliko...

Šiba: To je sama mačja godba. Kje je pa kaj pametnega, kaj takega kar ima globlji pomen kot se pravi?

Koš: O bratec, tudi takih reči imam več. Kamenčke in igre, kjer se uče otroci sestavljati in graditi. Imam orodje, imam majhna letala in parne stroje, rudnike, motorje in turbine...

Šiba: Nehaj, nehaj, lepo te prosim! To naj razume kvečjemu kak inženir. In te učene šare da bodo otročički veseli?

Koš: Ni treba vendar vedno nasprotovati in vsega zametati. Sveti Miklavž

je mislil prav na vsakega, tudi na otročičke in mi je zato naložil nekaj tisoč sladkarij: jabolk, orehov, kolačev in mandljev in sladkornih poljubčkov, čokoladnih obročkov in sladkega kruhka...

Šiba: Stoj, stoj! To ste šele nekaj neumnega usekali. Kako naj otroci vse to prenesejo, saj si bodo pokvarili želodec.

Koš: Veš kaj, zdaj mi je pa dovolj tega nerganja. Ne maram več razdirati besed s teboj. Pa ti povej, kaj boš ti prinesel otrokom od svetega Miklavža?

Šiba: Hoho! Nikar se tako ne korači, prijatelj, tudi moje mesto je važno kot tvoje. Meni ni treba nositi sladkarij,

mene imajo otroci tudi tako v želodcu. Čeprav za duha nič ne pridobijo, pa zato tembolj čutijo. Jaz učinkujem močno, čeprav ne takoj. In da je pri vsem tem nekaj tudi za ušesa, o tem priča njih divje kričanje. Kar se tiče oči, so mnogo-, mnogokrat zaradi mene mokre. Vidiš, jaz delam smotreno in z malo sredstvi mnogo dosežem.

Miklavž (nastopi): Zdaj pa pustita prerekanje. Obeh potrebujem in konec! Naprej! Pokazal vama bom, kar vaju veseli.

(Ju prime za roke in se obrne h gledalcem.)

Prostor, otroci. Sveti Miklavž prihaja!

V tretje leto našega radia.

Prosvetni program — »Ljudska univerza«.

Bolj kot katerikoli drugi način je radio idealno sredstvo za uresničenje ljudske univerze, ki naj po določenem načrtu in sistematično nudi potrebno izobrazbo vsem najširšim slojem naroda. Končni efekt takega dela je splošno visoko stoječe kulturno stanje naroda, ki ga moramo ne samo ohraniti, ampak z vsemi primernimi sredstvi (med njimi je radio na prvem mestu) tudi dvigati.

Naša »Ljudska univerza« v radiu predvideva štiri glavne oddelke predavanj: A. Prirodno, poklicno in domače življenje človeka. B. Sožitje človeka v državnem in gospodarskem življenju. C. Duhovno življenje in slovenska ljudstvenost (Volkstum) in D. Nravno in versko življenje našega naroda.

V okviru teh štirih področij, ki obsegajo celotno delovanje in življenje človeka, se bodo vršila predavanja naše Ljudske univerze. Značaja Ljudske univerze nujno odgovarja princip, da ta predavanja ne smejo biti teoretsko-znanstvena, marveč pretežno praktičnega značaja.

Pri prvem oddelku pride najprej v poštev vzgoja (spoznavanje duše,

vzgoja v družini — duševni razvoj otroka, šolski otrok, otrok v družini, duševno življenje otroka in njegova vzgoja — čutila in njihov pomen, igra, razvoj otroškega jezika, otrok in svet, otrok in narava). To poglavje obsega 12 predavanj, ki jih je prevzel učitelj g. Pero Horn. — Drugo poglavje tega oddelka pa obravnava udejstvovanje in življenje odraslega človeka: njegovo razmerje do vsega, kar ga obdaja. Z docela praktičnimi pogledi bo govora o napredku tehnike (stroj), — izrabna korist njegova, uporaba v hiši in kuhinji, človek kot stroj, uporaba v zadrukah itd.), pa tudi pogled v gospodarstvo (premogokopi in lesni zakladi, kemija in njena uporaba v industriji, nauk o toploti v praktičnem življenju, električni tok itd.). O vseh teh stvareh, ki morejo zanimati najširše sloje in jim bodo tudi v resnično korist, bo govorilo 20 predavanj, ki jih je prevzel priljubljeni radiopredavatelj g. prof. Fr. Pengov.

Drugi oddelek obravnava sožitje človeka v državnem in gospodarskem življenju. Predavanja bodo prehajala od splošnih na naše specialne slovenske razmere. Deloma bo prevzela ta predavanja naša Zbornica za trgovino, obrt in industrijo: pre-

gled domače gospodarske zgodovine: domača zemlja, napredek v kmetijstvu, rokodelstvo, domača industrija, promet in trgovina; — dohodki in njih porazdelitev: dohodki delavca, oblika plačila, razdelitev dobička, delavec kot akcionar, mezdni boj, dohodek posestva, višina obresti, menica, renta itd.; — denar, njegova uporaba in njegov kulturni pomen, izvor in razvoj denarja, denarni sistem, denar in kultura, denar in osebnost; — trgovina in trgovska politika: pojem, namen, oblika in način trgovine, bistvo in naloga trgovske politike, trgovsko-politični sistemi in teorije, sredstva in organi trgovske politike v 19. stol., pogled v bodočnost; — slovensko rokodelstvo: zgodovina rokodelstva, socialni in etični pomen rokodelstva, sredstva in pota, kako pospeševati rokodelstvo, gospodarsko sodelovanje in rokodelski stan, naloge stanovskih organizacij, zadrug itd. Nadejamo se seveda še, da bo pristopila k sodelovanju tudi Delavska zbornica, v kolikor se k temu morda še ni izjavila. Ostali del snovi bo obravnavalo nekaj znanih predavateljev. Govora bo o predmetih kakor: bistvo naseljevanja in bivaljšča — stari vek, srednji vek in nova doba, mesto, stavbarstvo, uporaba stanovanja in uprava; velike socialne revolucije — v grški in rimski dobi, socialni boji meščanstva, delavstva v srednjem veku, kmetijski upori, tretji stan in francoska revolucija, socialne reforme v naši državi, revolucija 1918; jugoslovanska država — nastanek, pomen, razvoj itd.; začetek in razvoj države...

Temu sledi tretji oddelek, posvečen našemu duhovnemu življenju in slovenski ljudstvenosti. Povzeči bodo tu besedo naši strokovnjaki kakor Vurnik, Mal. Prva polovica bo namreč izključno slovenska, druga pa bo skušala zajeti predvsem vseslovanstvo. Tako predvideva načrt za prvi del taka predavanja: slovenski jezik v pisavi in besedi; — domovinoznanstvo; zemljepis, domača zgodovina, šege in običaji, ljudski praz-

niki in cerkveno leto; — slovenska mati, vzgojiteljica slovenskega ljudstva; kako časte naši pesniki in pisatelji slovensko mater; matere naših velikih mož; mati v slikarski umetnosti, mati v pesništvu, v kiparstvu in godbi; bodoča naloga naših mater; — narava in umetnost v očeh našega naroda; — slovenska šegavost; — domači umetnostni spomeniki, umetnost in vsakdanje življenje; — razvoj slovenskega jezika; — lepota slovenske zemlje, naše cerkve in gradovi; — slovenska zemlja v slovenskem pesništvu; slovensko ljudsko pesništvo; — naši sodobni slikarji, pisatelji, pesniki, komponisti. Ta načrt obsega marsikatera področja, ki niso pri nas še v celoti raziskana. Mogla bi biti tu važna sporočila, predlogi, sploh sodelovanje poslušalcev. V drugem delu pa se bodo poslušalci seznanjali z južnimi Slovani, s severnimi Slovani, z bistvom slovanstva. Ta oddelek ne bo le centralne važnosti v vsem prosvetnem delu našega radia, ampak tudi še izrednega in posebnega pomena za naše brate izven meja narodne države.

Četrty in zadnji oddelek naše Ljudske visoke šole pa bo govoril o nra-
nem in verskem življenju našega naroda. V predavanjih se bodo razmotrivali pomen samostanov, renesansa in reformacija pri nas, pedagoška in šolska vprašanja v preteklosti in sedanjosti, zgodovinski razvoj slovenske prosvete, naše šolstvo, krščanstvo in umetnost.

Načrt s svojimi 200 predavanji predstavlja kolosalno kulturno delo, ki bi še pridobilo na pomenu, ko bi mogla vsa ta predavanja v obliki brošuric iziti v tisku. To pri naših razmerah žal še ni mogoče. Brez dvoma bi v tem slučaju to ali ono predavanje še pridobilo na tehtnosti, poglobljenosti in izpiljenosti!

Poudariti pa je treba, da ima vsa Ljudska visoka šola svoj veliki pomen le tedaj, ako najde poslušalcev, ki vzdrže vseskozi pri vseh predavanjih. In takih poslušalcev, recimo kar: učencev, je morda precej!

V okvir prosvetnega programa spadajo še razne ure. Kakor lani je tudi letos prevzel higiensko uro Higienški zavod v Ljubljani. Gospodinja ura se bo razširila na vprašanje vzgoje in družine. Odgovarjajoče institucije bodo predvidoma zopet prevzele delavsko (Delavska zbornica) in obrtniško (Obrtna zbornica) uro. Za kmetijsko uro skrbi s po enim predavateljem vsako nedeljo na lastne stroške kr. banska uprava. Otroška ura se bo izboljšala in razširila z igricami, petjem in glasbo. Nanovo pa se bo uvedla mladinska ura, kjer bodo nastopali člani raznih mladinskih organizacij (skavti itd.). Inž. Jeglič bo pridelil vsak mesec enkrat vrtnarske pomenke s prijateljico vrta. Tedenška ura dobre knjige naj bi podala pregled o knjižnih novostih doma in drugod. Vodil jo bo g. Silv. Škerlj. Aktualna ura je mišljena kot kramljanje o najbolj aktualnih dogodkih tedna širom sveta.

In šolski radio? Ta tudi spada v ta okvir. Nadejamo se, da skoro pridemo z mrtve točke. Krajevni šolski odbori morajo v proračun za tekoče šolsko leto vstaviti tudi postavko za izdatke za nabavo radioaparata. To je ogromen korak naprej. Ko se bo uresničilo, da bo imela vsaka naša šola svoj radio aparat — en aparat sicer še ni mnogo — bo mogoče misliti na začetke organiziranja našega šolskega radia.

Tedaj bo postal naš radio osrednji prosvetni činitelj, ki mu bo položaj omogočal, nuditi ne le kvantitativno, ampak tudi kvalitativno vse nekaj drugega, nego more nuditi pri sedanjem stanju. Tedaj bo začela ideja radia svojo zmagovito pot med mladino!

V to bodočnost zremo od prvih naših prizadevanj. In v te dni gremo šele — v tretje leto našega radia!

Niko Kuret.

Katoličani in film.

V 40 letih, odkar film živi, se katoličani komaj zadnjih 15 let intenzivneje bavijo s filmom. Prvi so bili Francozi, njim so sledili katoličani Italije in Nemčije. Danes pri tem delu sodelujejo najvišji cerkveni dostojanstveniki Francije in Italije, katoličani Nemčije jim slede.

Leta 1928. aprila meseca se je vršil prvi mednarodni filmski katoliški kongres v Haagu, drugi pa junija 1929 v Monakovem. Katoliški filmski kongresi po posameznih državah so se vršili že preje. Osnovan je tudi mednarodni katoliški filmski biro s sedežem v Parizu. Tajnik in duša vsega delovanja je kanonik Raymond.

Zakaj se katoličani pečajo s filmskim vprašanjem? Ali si nista to dva povsem tuja sveta, ki nikakor ne moreta hoditi skupaj?

Da! Katoliški svet in svet moderne filma si stojita kot dve mogočni samostojni velesili nasproti. Na prvi pogled se zdi, da ju loči nepremostljivi

prepad. Na eni strani se dviga vsenadkriljujoča Cerkev, na drugi razkošna kinopalača. Naši junaki so svetniki, tam triumfirajo največji hohštaplerji sveta, — filmske zvezde. Mi poveljučujemo deviški stan in katoliško zakonsko zvezo, nerazdružljivo do smrti, tam vlada polsvet, se veliča ločitev zakona, se dovoljuje vsakovrstna moralna razbrzdanost. Mi propovedujemo upravičenost vseh poštenih stanov in poklicev v človeški družbi, tam se enostransko poveljučujejo človeški družbi skrajno škodljivi tipi, zablode človeškega duha pa se razgaljajo do vse nagote. Mi podredujemo tehnične pridobitve razumu, katere da naj služijo realnemu življenju, tam se s pomočjo tehniških iznajdb poveljučujejo zločinci in najnižkotnejši izvržki človeštva.

Ali je ta triumfalni pohod tehnike od prve Laterne magiae jezuita Kirchnerja pa do današnje iznajdbe filma, nemega, zvočnega in barvnega, tudi triumfalni pohod kulture? Ali se kot katoličani moremo radostiti ob zavesti, da

nam svetovna statistika velemest izkazuje, da večina vernikov prebije vsak mesec več ali vsaj prav toliko časa v kinu, kot v hramu božjem? In ali naj je to božja volja, da učinkujejo besede s platna večkrat intenzivneje, kot besede evangelija, da se divja gonja detektiva na platnu spremlja z večjo pozornostjo, kot tihi obredi ob oltarju.

To dvoje nasprotij bi na nas prav gotovo vplivalo skrajno porazno, če bi hoteli gledati ta dva svetova kot različna, si povsem tuja in strogo med seboj ločena.

Iz katoliškega vidika se stvar vidi drugače. Izraz filmska kultura smemo rabiti le z veliko previdnostjo in rezervo. Mi pripoznamo na polju filma tehnični napredek, pripoznamo svojevrstno filmsko umetnost, smatramo pa, da mora vse to služiti etičnim vrednotam življenja. Samostojne filmske kulture ne pripoznamo, pripoznamo le kulturo kot tako, kateri pa se mora tudi filmska umetnost podrediti. Zato ne smemo biti črnogledi pesimisti, kot oni, ki gledajo le senčne in črne strani filma in ga zato odklanjajo, ne razmišljajo pa o tem, na kakšno stopnjo in višino se da film dvigniti.

Kot vsako iznajdbo moramo prav tako tudi film smatrati kot dar nebeskega Očeta in v resnici bi se morali katoličani smatrati kot skrajni reacionarci, če bi svojega katoliškega principa ne znali razporediti s to iznajdbo človeškega duha.

Vzemimo stvar tako, kakršna je. Dejstvo je, da je danes film vsaj taka

velesila na svetu kot tisk; večkrat močnejša. Opczarjam na boljševiski film! Vso agitacijo za boljševisem v Aziji na Kitajskem in v Indiji vrši v prvi vrsti film. Torej ta moč na svetu obstoja in katoličani jo z vso svojo negativnostjo ne bomo s sveta spravili. Solnca se ne da zagrniti z naglavno ruto. S svarenjem pred filmom in z odklonilno gesto ne opravimo ničesar. To je politika ptiča noja, ki pa ni ne reelna in ne možata.

In končno tudi to! Kakšen interes naj bi imeli mi pri tem, da bi masi ljudstva, razdraženi, od nervoznosti sitni in čemerni od vsakdanjih skrbi in trudov hoteli z moralnimi pridigami zabranjevati skromno in več ali manj ceneno veselje v kinogledališču.

Ne, to ni naša naloga! Povsem drugje tiči! V intenzivnem aktivnem sodelovanju našem in sicer na vseh poljih filma, pri produkciji, kjer je, pri izposojevalnicah, ki obstojajo in bi se dale ustanoviti, kakor tudi pri posameznih kinopodjetjih po mestih in na deželi, je naša naloga, da smo katoličani zraven. Žal da vedno prepoczno prihajamo. Ali nismo radi tega vprav sami krivi, da se je film, ta moderni navihani fantek izprevrgel v porednega paglavca? Ali naj sedaj zagrabimo za šibo in ga naženemo? Ali nismo sami krivi, ker ga sami nismo znali blagohotno vzeti v vzgojo, da bi dorastel v pridnega, krepostnega mladeniča?

Hiteti moramo, da popravimo, kar smo zamudili. Na pravi poti sicer smo, toda cilj je še daleč.

Mohorjeva družba.

O Mohorjevi družbi. Lansko leto se je izrazila menda v dveh slovenskih listih želja, naj bi štela Mohorjeva družba ob Finžgarjevi šestdesetletnici 60 tisoč udov. (Urednik Mohorjevih knjig in odlični naš pisatelj Fr. S. Finžgar bo praznoval svojo šestdesetletnico 9. februarja 1931.) In res, mohorjani so pokazali, da znajo ceniti Finžgarja in njegovo delo za Mohorjevo družbo. Kar za 5659 je poskočilo število mohorjanov v enem letu, tako da jih imamo letos že

59.064. Sedaj je že takorekoč gotovo — če ne pride kaka nepričakovana ovira — da bo v letu 1931., torej v letu Finžgarjeve šestdesetletnice število mohorjanov ne samo doseglo 60.000, ampak to številklo tudi že — upajmo, da celo znatno — preseгло. Sedaj imamo že celo vrsto župnij, kjer je po deset in več odstotkov vsega prebivalstva učlanjenega v Mohorjevi družbi. V vsej ljubljanski škofiji je 5·124% prebivalstva v Mohorjevi družbi, tako da pride en mohorjan

na vsakih 19 prebivalcev, v lavantinski škofiji je pa pri Mohorjevi družbi 4-102 odstotkov prebivalstva (en mohorjan na vsakih 24 prebivalcev). V vsej Sloveniji pride en mohorjan povprečno na vsakih 21 prebivalcev, ker je 4-799% vsega prebivalstva med mohorjani.

Mirno trdimo, da v celoti vzeto nobena prosvetna organizacija (o šoli in o cerkvi tu ne govorimo) ni toliko storila za izobrazbo slovenskega naroda kakor ravno Mohorjeva družba. Na milijone knjig je šlo med naše ljudi; iz njih se je učil kmet umnega gospodarstva, širila se je skrb za ljudsko zdravje, ljudje so spoznavali domačo in tujo zgodovino, brali so stotine povesti — kdo bi mogel vsaj približno naštetih vse, kar je dala za čisto neznamenit denar Mohorjeva družba Slovincem! Zato je naša želja, da bi Mohorjeva knjiga res prišla v vsako slovensko hišo. Marsikaj lahko store v tem oziru prosvetna društva. Pri odborovi seji naj se č i m p r e j sproži vprašanje:

ali morejo tudi člani prosvetnega društva kaj pomagati gospodom poverjenikom pri nabiranju mohorjanov in kako? Ud-nina 20 Din je tako nizka, da jo zmore vsakdo. Dostikrat ne bo treba drugega nego vzeti s seboj Koledar Mohorjeve družbe in morebiti še kako drugo knjigo in iti od hiše do hiše, kjer še niso naročeni, ter knjige ljudem pokazati. Marsikje bodo še prav veseli, da ste jih opozorili. Sicer pa v tem oziru ni treba dajati odbornikom naših prosvetnih društev nikakih nasvetov. Prosimo jih samo, da sprožijo pri prvi odborovi seji še pred božičem to vprašanje, pa boste videli, da boste našli vse polno misli in poti, kako dvigniti tudi pri vas število mohorjanov. (Seveda, če to število že ne znaša 15 ali več odstotkov vseh faranov; v takem primeru skušajte to visoko število držati!) Sedaj pa na veselo delo za Mohorjevo družbo! Spremlja naj vas pri tem Bog in sreča junaška!

Izposojevalnica skioptičnih slik.

Društva obveščamo, da se je naša zbirka zopet povečala za nekaj novih serij, in sicer:

I. Zemljepisna predavanja.

- 56. Panevropsko gibanje.
- 107. Svetovna razstava v Barceloni.
- 199. Zeppelinov polet okrog sveta.
- 202. Gora sv. Mihaela.
- 204. Gorske železnice.
- 206. Naša solnčna Goriška.
- 208. Stara Kranjska.
- 210. Bavarski kraljevi gradovi.
- 217. Salzkammergut.
- 214. Carigrad.
- 216. Po Sredozemskem morju.
- 219. Češkoslovaška — sree Evrope.

II. Kulturna predavanja.

- 200. Znameniti možje poljske književnosti.
- 203. Materinski dan.
- 205. Knezoškof dr. A. B. Jeglič.
- 220. Sv. Avguštin (50).
- 221. Sv. Anton Padovanski (ob 700-letnici) (34).

210. Zgodovina franciškanskih samostanov.

211. Nagrobni spomeniki naših odličnih mož.

222. Fritjof Nansen in njegova odkritja.

III. Strokovna predavanja.

- 213. Naše sobne rastline.
- 212. Cvetlice v vazah.
- 215. Bolezen vinske trte.
- 207. Napredno kmetijstvo na Danskem.
- 209. Nemški muzej v Monakovem.

IV. Verska predavanja.

- 223. Čudodelna svetinica (33).
- 224. Cerkvena zgodovina VI. del (od 1800 do 1928) (39).

V. Pravljice.

- 7 vranov.
- Srečni Janezek.
- Šmarnica in rožica.
- Kralj Drozgohrad.
- Zvezdice tolarji.

Ozki filmi za Pathe Baby so se nabavili za bodočo sezono sledeči:

1. Junaki brez slave I. del.
2. Junaki brez slave II. del.
3. Proti zapadu I. del.
4. Proti zapadu II. del.
5. Carski sel I. del.
6. Carski sel II. del.
7. Carski sel III. del.
9. Smrt Ludovika XVI.
9. Smrt Ludovika KVI.
10. Zmaga pri Pas de Calais.
11. London.
12. Obrt in industrija VII. del.
13. Sv. Elizabeta, Mala Terezika, sv. Nikolaj.
14. Sv. Tarcizij.
15. Lurška prikazovanja.
16. Učenca na poti v Emavs, Abrahamova daritev.
17. Usmiljen Samarijan, Samarijanka.
18. Sv. Cecilija.
19. Evharistični kongres v Zagrebu.
20. Devica Orleanska.

21. David in Goljat.
22. Jettejeva hči.
23. Egiptovski Jožef.
24. Izraelci v puščavi.
25. Mont Blanc.
26. Naša Gorénjska II. del.
27. Naše izletne točke.
28. Odkritje Cankarjevega spomenika.
29. Gasilski kongres v Ljubljani.
30. Puščavnik in skušnjavec.
31. Šarlo v družini.
32. Šarlo prodaja srebro.

Normalni filmi so se nabavili sledeči:

1. Evharistični kongres v Kartagini l. 1930. (1000 m).
2. V domovini sv. Avguština (600 m).
3. Indijski rudokopi (2000 m).
4. Na kliniki (300 m).
5. Fabiola, po znamenitem romanu kardinala Wiesemana (2300 m).

Za mesec december nudimo tudi film »V deželi južnega solnca« (200). »Fidži otočje«.

Ljudska knjižnica

Nove knjige.

Andersen-Nexö: Proletarske novele. 157 str. Broš. 24 Din, vez. 34 Din.

Bazin: Iz vse svoje duše. 222 str. Vez. 40 Din. (J. K.)

Bevk France: Umirajoči Bog Triglav. 171 str. Broš. 22 Din.

Biblioteka za pouk in zabavo. I. zv. Bevk: Tuje dete in drugi spisi. 101 str. Broš. 10 Din.

II. zv. Bevk: Sestra in drugi spisi. 101 str. Broš. 10 Din.

III. zv. Vcuk: Obisk in drugi spisi. 93 str. Broš. 10 Din.

IV. zv. Feigel: Faraon v fraku in drugi spisi. 109 str. Broš. 10 Din.

V. zv. Slavec Slavko: Dora se drami in drugi spisi. 116 str. Broš. 10 Din.

VI. zv. Plemič: Mojca in drugi spisi. 93 str. Broš. 10 Din.

VII. zv. Bevk: Nagrada in drugi spisi. 102 str. Broš. 10 Din.

Brackel: Cirkuški otrok. Roman. 224 str. Broš. 28 Din, vez. 40 Din. (J. K.)

Bridges: Na pomoč! — Deledda Grazia: Novele. 301 str. Broš. 30 Din, vez. 42 Din. (J. K.)

Doyle: Napoleon Bonaparte. str. 191. Vez. 52 Din.

Finžgar: Zbrani spisi, VII. zv.: Moja duša vasuje. (Spomini. — Na petelina. — Slike brez okvira. — Pisarna. — Gospod.) 272 str. Broš. 40 Din, vez. 55 Din. (N. Z.)

Gorki Maksim: Otroška leta. 236 str. Broš. 30 Din, vez. 38 Din.

Herwig: Sveti Boštjan iz predmestja. 79 str., vez. 34 Din.

Jalen Janez: Ovčar Marko. Povest. 407 str. Broš. 26 Din, vez. 36.90 Din.

London Jack: Kralj Alkohol. Povest. 247 str. Broš. 21 Din, vez. 33 Din.

May Karel: Križem po Jutrovem. I.—IV. zv. Vsak zvezek broš. 13 Din.

May Karel: Po divjem Kurdistanu. I.—IV. zv. Vsak zvezek broš. 13 Din.

Orczy: Mož v sivi suknji. Roman iz Napoleonove dobe. 219 str. Broš. 22 Din, vez. 32 Din. (C. T.)

Pregelj Ivan: Izbrani spisi. IV. zv.: Zgodbe zdravnika Muznika. I.—II. del. Tolminske matere sveta noč. 255 str. Broš. 45 Din, vez. 60 Din. (J. K.)

Pregelj Ivan: Peter Markovič, strah ljubljanskih šolarjev. Zgodovinska povest. 207 str. Broš. 16.20 Din, vez. 27 Din.

Scott Walter: Ivanhoe. Zgodovinski roman. Vez. 120 Din.

Sienkiewicz: Quo vadis? I.—II. del. 576 str. Broš. 80 Din, vez. 100 Din.

Tavčar Ivan: Zbrani spisi, II. zv.: In vendar! — Soror Pia. — V Karlovcu. — Mrtva srca. 480 str. Broš. 84 Din, vez. 100 Din.

Vaše - Burgerjeva: Umirajoče duše. Zgodovinski roman. 220 str. Broš. 52 D, vez. 62 Din.

Opomba: Pri knjigah, ki so označene s kratico J. K. (Jugoslovanska knjigarna) nudimo knjižnicam 40% popusta,

pri knjigah, označenih s kratico C. T. (Tiskarna sv. Cirila) in N. Z. (Nova založba) pa 15% popusta. Knjige pošljamo poštne prosto. Dalje opozarjamo knjižnice na to, da bo začela Jugoslovanska knjigarna z novim letom izdajati več knjižnih zbirk domačih in tujih pisateljev proti skrajno nizki mesečni naročnini. Izdajala bo sledeče zbirke: Leposlovno knjižnico (na leto 6 knjig proti mesečni naročnini 15 Din), Ljudsko knjižnico (na leto 6 knjig proti mesečni naročnini 12 Din), Zbirko domačih pisateljev (na leto 4 knjige proti mesečni naročnini 10 Din), Zbirko mladinskih spisov (na leto 4 knjige proti mesečni naročnini 8 Din) ter zbirko poljudno znanstvenih spisov (na leto 3 knjige proti mesečni naročnini 10 Din). Za naše knjižnice po deželi prihajajo v poštev predvsem Ljudska knjižnica, Zbirka domačih pisateljev in Zbirka mladinskih spisov. Knjižnice naj naročajo posamezne zbirke pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Vsebina: Miklavžev večer. — Sveti Nikolaj in Ježušček. — Tri pesmi o sv. Nikolaju. — Prošnja sv. Miklavžu. — Pozdrav sv. Miklavžu. — Nagovor sv. Miklavža. — Miklavž prihaja. — Ko pride sv. Miklavž. — Šiba, koš in sv. Miklavž. — V tretje leto našega radia. — Katoličani in film. — Mohorjeva družba. — Izposojevalnica skioptičnih slik. — Ljudska knjižnica.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.